

Hyvän kohtelun suunnitelma

Enni Huupponen, yksikön johtaja

10.10.2025

Nuoren hyvä kohtelu Poukamassa

Sisällys

1. JOHDANTO	2
2. ARVOT JA PERIAATTEET	2
3. HYVÄN KOHTELUN MÄÄRITELMÄ.....	2
4. LAPSEN OIKEUDET LAITOKSESSA	3
5. RAJOITUSTOIMENPITEIDEN KÄYTTÖ	5
6. HENKILÖSTÖN VASTUU JA TOIMINTATAVAT	6
7. PALAUTE JA EPÄASIALLISTA KOHTELUSTA ILMOITTAMINEN	6
8. KOULUTUS JA KEHITTÄMINEN.....	7
9. SUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI	7

1. Johdanto

Hyvän kohtelun suunnitelma on kirjallinen dokumentti, jonka avulla Nuorten Koti Poukama varmistaa, että kaikkia nuoria kohdellaan kunnioittavasti ja oikeudenmukaisesti arjessa. Suunnitelma kertoo, mitä hyvä kohtelu tarkoittaa Poukamassa ja miten sitä toteutetaan käytännössä. Hyvän kohtelun suunnitelma ohjaa Nuorten Koti Poukaman toimintaa ja henkilöstöä varmistamaan, että nuoria kohdellaan tasapuolisesti heidän oikeuksiaan kunnioittaen. Suunnitelma perustuu lastensuojelulakiin (417/2007), sosiaalihuoltolakiin (1301/2014) ja YK:n lapsen oikeuksien sopimukseen.

2. Arvot ja periaatteet

Hyvän kohtelun lähtökohtana on nuoren etu ja oikeus turvalliseen kasvuympäristöön. Toiminnan arvopohja perustuu nuoren ihmisarvon kunnioittamiseen, yhdenvertaisuuteen ja syrjimättömyyteen, turvallisuuteen ja luottamukseen, osallisuuteen ja kuulluksi tulemiseen sekä yksilöllisyyteen ja lapsilähtöisyyteen.

Jokainen nuori on yksilö ja arvokas omana itsenään. Johtavina arvoina meillä ovat aito välittäminen, yhteisöllisyys, luottamuksellisuus ja oikeudenmukaisuus. Toimintaperiaatteita ovat nuoren huomioiva päihteettömyyteen tukeva toiminta ja perheen vahva osallisuus nuoren arjessa. Nuorten ja perheiden kanssa toimitaan luottamuksellisesti ja puhutaan avoimesti. Myös haasteista ja kehittämistarpeista keskustellaan avoimesti.

3. Hyvän kohtelun määritelmä

Hyvällä kohtelulla tarkoitetaan nuoren kokonaisvaltaista kunnioittamista, huolenpitoa ja turvallisuuden tunnetta arjen kaikissa tilanteissa. Se tarkoittaa, että nuori kohdataan yksilönä, hänen mielipiteensä huomioidaan ja hänen tarpeisiinsa vastataan myötätuntoisesti ja oikeudenmukaisesti.

Meille tärkeimpiä ovat nuoret ja heidän perheensä. Nuoren perhettä tuetaan heidän kasvatustehtävässään ja heille tarjotaan perhetyön mahdollisuutta sijoituksen aikana. Perhetyössä arvioidaan yhdessä perheiden kanssa perheiden voimavaroja, vahvuuksia ja haasteita. Perhetyön avulla edistetään nuoren ja hänelle läheisten henkilöiden yhteydenpitoa.

Poukamassa nuorella on oikeus turvalliseen ja tasapainoiseen kehitykseen. Nuoren hyvään kohteluun kuuluu, ettei nuorta kohdella loukkaavasti. Nuori saa osakseen hoitoa ja huolenpitoa sekä turvallisen aikuisen läsnäolon nuoren yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuoren onnistumisen kokemuksia pyritään vahvistamaan ja sitä kautta myös vahvistamaan nuoren itsetuntoa.

Poukamassa päihdetyössä yhdistyy nuoren mielenterveyden tukeminen ja tunnetyöskentely. Työmenetelminä käytetään yksilö- ja ryhmämuotoista työskentelyä sekä perhetyötä.

Päihdetyö sisältää yhteisöllisen toiminnan elementtejä. Vertaistuellalla on suuri merkitys nuoren kuntoutumisessa. Perustana on turvallinen kuntouttava ympäristö, jossa nuori oppii elämisen taitoja ja kantamaan vastuuta sekä rakentamaan uutta identiteettiä päihdeettömän elämän pohjaksi.

Työskentelyn tavoitteita ovat nuoren omien voimavarojen tunnistaminen, tukiverkoston kartoitus, uusien ja toimivien selviytymiskeinojen löytäminen ja niiden vahvistaminen sekä fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin lisääminen. Päihdetyö sisältää erilaisia strukturoituja haastatteluja ja tilannekartoituksia, avoimia päihdekeskusteluja, toiminnallisuutta, neuvontaa ja ohjausta. Perhetyön avulla pyritään lisäämään kaikkien perheenjäsenten tietoutta päihdeistä ja riippuvuuksista. Nuoren tilannetta ja edistymistä seurataan säännöllisesti ja siitä raportoidaan perheelle ja nuoren sosiaalityöntekijälle.

4. Lapsen oikeudet laitoksessa

Nuorella on oikeus:

- turvalliseen ja rauhalliseen elinympäristöön
- tulla kuulluksi ja osallistua itseään koskeviin päätöksiin
- yksityisyyteen ja henkilökohtaiseen tilaan
- opetukseen ja vapaa-aikaan
- terveydenhuoltoon ja tarvittaessa erityistukeen
- säilyttää yhteys perheeseen ja läheisiin, ellei toisin määrätä
- saada tietoa oikeuksistaan ja valitusmahdollisuuksistaan

Poukamassa nuoren henkilökohtaiseen koskemattomuuteen puututaan vain lainmukaisin, välttämättömin ja turvallisuutta turvaavin perustein. Nuori saa osakseen ymmärrystä, turvaa ja huolenpitoa. Tuemme nuoren kasvua vastuullisuuteen ja edistämme nuoren taitoja kohti itsenäistymistä.

Nuorella on oikeus vaikuttaa itseään koskevaan päätöksentekoon kehitystasonsa mukaisesti. Itsemääräämisoikeus lastensuojelussa ei tarkoita, että nuori aina päättää kaikesta itse. Nuoren ääni kuuluu, häntä kuunnellaan ja hänen mielipiteensä vaikuttaa päätöksentekoon. Aikuiset tukevat nuorta ymmärtämään päätöksiä ja tekemään valintoja turvallisissa rajoissa. Nuoren osallisuus toteutuu arjen keskusteluissa, yhteisökokouksissa ja hoito- ja kasvatussuunnitelmien laadinnassa.

Nuorella on oikeus vaikuttaa omaan arkeensa, kuten rutiineihin, yhteisiin sääntöihin ja vapaa-aikaan. Nuori voi vaikuttaa päivärutiineihinsa mahdollisuuksien mukaan. Nuoret osallistuvat yhteisten sääntöjen laatimiseen. Ristiriitatilanteissa nuoren näkökulma kuullaan ennen päätöksiä. Nuorella on oikeus henkilökohtaiseen tilaan ja hänen huonettaan ja tavaroitaan kunnioitetaan.

Nuorella on oikeus saada itselleen käyttövaraa 66,04 € kuukaudessa. Nuori saa lisäksi vaaterahaa 50 € kuukaudessa vaatehankintoihin. Maksamme myös nuoren puhelinliittymän. Poukamassa nuoren on mahdollista ansaita viikkotyörahaa 7 € viikossa hoitamalla oman huoneen siivouksen, osallistumalla yhteisten tilojen viikkosiivoukseen ja tekemällä keittiötyöt

vuorollaan. Nuori voi välillä halutessaan tehdä pieniä yhdessä sovittuja lisätöitä, kun omat viikkotyöt on tehty.

Nuorella on oikeus saada sijoituskunnasta tarvittavat palvelut ja tukitoimet, joita ovat terveydenhuollon- ja erikoissairaanhoidonpalvelut sekä koulupalvelut.

Nuorta kannustetaan yhteydenpitoon läheisiinsä ja yhteydenpito turvataan kaikissa tilanteissa. Nuorella on oikeus tavata vanhempia, sisarusia ja muita läheisiä henkilöitä. Läheiset voivat vierailla Poukamassa ja nuori voi tavata läheisiä Poukaman ulkopuolella sekä pitää heihin muuten yhteyttä. Nuori ja perhe voi ottaa Poukamaan yhteyttä mihin vuorokauden aikaan tahansa.

Tuemme vanhempien vierailuja taloudellisesti kerran kuukaudessa kustantaen matkat Poukaman ja kodin välillä. Maksamme matkat julkisella liikenteellä tai vanhemman kulkiessa omalla autolla on sijaishuollon matkakorvaus 0,33 € kilometritä. Perheillä on mahdollisuus yöpyä Poukamassa perheasunnossa.

Nuoren käydessä kotona laaditaan kotiharjoittelusuunnitelma, johon nuoren tulee sitoutua. Vanhempi huolehtii osaltaan suunnitelman toteutumisesta ja ilmoittaa Poukamaan, jos nuori ei noudata sovittua suunnitelmaa. Vanhemmalle maksetaan ruokaraha nuoren vieraillessa kotona, joka on sijaishuollossa 14,05 € päivältä.

Jokainen nuori ja perhe on yhtä arvokas, riippumatta taustasta, uskonnosta, kielestä tai perherakenteesta. Nuorelle mahdollistetaan osallistuminen hänelle tärkeisiin juhliin ja tapoihin. Yhteydenpidossa käytetään tulkkia tai selkokieltä, jos yhteinen kielitaito ei riitä. Perheen kulttuuria kunnioitetaan, mutta samalla toimitaan Suomen lainsäädännön ja lapsen oikeuksien mukaisesti. Kulttuurisia käytäntöjä arvioidaan aina nuoren hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulmasta. Vanhempia tuetaan kulttuuritaustaan liittyvät vahvuudet huomioiden.

Nuorella on myös oikeus tavata omaa sosiaalityöntekijää. Nuoren huoltajalla on oikeus saada tietoja nuoren asioistasi ja pitää nuoreen yhteyttä. Nuorella on oikeus hakea muutosta itseään koskeissa lastensuojelullisissa asioissa.

Nuorten kanssa opetellaan yhdessä rajojen, sääntöjen ja sopimusten tekemistä ja niiden noudattamista. Tavoitteena on, että nuori oppii ottamaan vastuuta ja kykenee asettamaan itselleen ja omalle toiminnalleen rajoja. Jos nuori aiheuttaa sijaishuollossa vahinkoa, ilmoitamme vahingonteosta nuoren asioista vastaavalle sosiaalityöntekijälle. Vahingon käsittelemiseen kuuluu aina kasvatuksellinen keskustelu ja asian läpikäyminen.

Nuori voi huoltajan tai edunvalvojan suostumuksella ja tapauskohtaisen sopimuksen perusteella korvata vahingon kärsijälle aiheuttaman vahingon rahana tai työrahoistaan. Vahingonkorvauksen rahallinen määrä tai työsuorituksen suuruus sovitaan kohtuulliseksi vahingonkorvauslain mukaisin periaattein. Rahallista korvausta ei voida meidän toimestamme yksipuolisesti periä nuoren käyttövaroista tai työrahoista. Jos nuoren kanssa ei päästä yksimielisyyteen vahingon korvaamisesta, voidaan asia ratkaista rikos- ja riita-asioden sovittelussa. Jos nuoren aiheuttama vahinko on merkittävä, eikä sen korvaamisesta ole päästy sopimukseen, yksikön johtaja voi tehdä asiasta vahingonkorvauskanteen tuomioistuimelle.

5. Rajoitustoimenpiteiden käyttö

Rajoitustoimenpiteitä voidaan käyttää vain lain sallimissa tilanteissa, nuoren turvallisuuden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Rajoitustoimenpiteitä käytetään vain viimeisenä keinona ja päätökset perustellaan aina nuorelle ymmärrettävästi. Kaikki rajoitustoimenpiteet perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007, luvut 11 ja 12) ja niistä tehdään aina kirjallinen päätös ja merkintä asiakirjoihin. Henkilöstö saa säännöllisesti koulutusta rajoitustoimenpiteiden lainmukaisesta käytöstä ja vaihtoehtoisista keinoista.

On tärkeää erottaa tavanomainen kasvatus ja rajoitustoimenpiteet toisistaan. Tavanomainen kasvatus on nuoren arjessa tapahtuvaa ohjaamista, joka tukee hänen kasvuaan, kehitystä ja hyvinvointia. Kasvatukselliset rajat tulee aina sovittaa nuoren ikään, kehitystasoon ja yksilöllisiin tarpeisiin. Kasvatuskeinoilla ei saa rajoittaa nuoren perusoikeuksia. Jos nuoren oikeuksiin puututaan merkittävästi, kyseessä on rajoitustoimenpide. Se edellyttää aina lain mukaista päätöstä ja perustetta. Tavanomainen kasvatus on aina ensisijainen keino.

Esimerkiksi lähtökohtaisesti nuoren tulee voida käyttää omaa puhelintaan, mutta kasvatuksellisilla perusteilla puhelimen käyttöön voidaan puuttua silloin, kun sen käytöstä aiheutuu haittaa nuoren kasvuun ja kehitykselle. Tällainen tilanne voi olla, jos nuori ei nuku öisin puhelimen käytön takia, jolloin puhelin voidaan ottaa pois yönajaksi unen turvaamiseksi.

Nuoren sosiaalityöntekijällä ja lastensuojelulaitoksella on oikeus päättää rajoittamisesta, jos sille on olemassa lastensuojelulaissa kuvatut syyt. Rajoitustoimenpiteitä voi käyttää vain nuorelle, joka on otettu huostaan, sijoitettu kodin ulkopuolelle tai sijoitettu kiireellisesti. Lastensuojelulaissa on tarkkaan säädetty millä perusteilla rajoituksia saa käyttää, kuka saa päättää rajoitustoimenpiteiden käytöstä ja miten kauan rajoitus voi kestää. Lisäksi on säädetty tarpeesta selvittää nuoren mielipide ja näkemys rajoituksen tarpeesta ja mitä nuori voi tehdä ollessaan eri mieltä rajoituksen käytöstä.

Rajoitustoimenpiteet on tarkoitettu tilanteisiin, jos nuoren tai jonkun muun ruumiillinen koskemattomuus, terveys ja kehitys tai arvokas omaisuus on vaarassa, eikä turvaaminen onnistu pelkästään keskustelemalla tai sopimalla nuoren kanssa. Rajoitustoimenpiteet on eritelty lastensuojelulaissa. Perusoikeuksien rajoittaminen on sallittua vain, kun noudatetaan lain säännöstä. Aikuisten velvollisuus on turvata nuoren oikeuksien toteutuminen ja kertoa nuorille erilaisista rajoituksista ja milloin niitä voidaan käyttää.

Rajoitustoimenpiteitä ei koskaan käytetä rangaistuksena, eivätkä rajoitukset saa sisältää alistamista, kurittamista tai loukkaavaa kohtelua. Jos rajoitustoimenpiteitä joudutaan käyttämään, valitaan aina lievin mahdollinen vaihtoehto ja sen käyttö lopetetaan heti, kun nuorta on mahdollista ohjata tavanomaisilla kasvatuksellisilla keinoilla ja säännöillä.

Jos nuoren suojelemiseksi joudutaan tekemään päätös rajoitustoimenpiteen käytöstä, rajoituksen perusteet käydään nuoren kanssa läpi. Mikäli rajoittamispäätös ei ole nuoren näkemyksen mukainen, perustellaan, miksi asiassa on toimittu nuoren mielipidettä poikkeavalla tavalla. Nuoren kanssa keskustellaan riittävästi rajoitukseen johtaneesta tilanteesta, rajoituksen käytön tarpeista ja perusteista, rajoituksen toteuttamistavasta ja osallistuneen henkilöstön toiminnasta tilanteesta, rajoituksen vaikuttavuudesta sekä

muutoksenhakuoikeudesta ja oikeussuojakeinoista. Nuorella tulee olla oikea käsitys rajoitustoimenpiteiden tarkoituksesta ja perusteista sekä mahdollisuus läpikäydä tilannetta jälkikäteen.

Rajoitustoimenpiteen käytöstä päätöksen tekee yksikön johtaja tai hänen määräämänsä hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluva henkilö. Vain yksikön johtaja voi päättää lyhytaikaisesta, enintään 30 vuorokautta kestävästä yhteydenpidon rajoittamisesta. Jos rajoittaminen on tarpeen pidempään tai alun perin enintään 30 vuorokautta kestänyttä rajoittamista on tarpeen jatkaa, päätöksen tekee johtava sosiaalityöntekijä. Rajoitustoimenpiteiden käyttö kirjataan huolellisesti asiakastietojärjestelmään ja päätökset lähetetään asiaan kuuluville tahoille.

Rajoitustoimenpiteet Poukamassa:

- Yhteydenpidon rajoittaminen
- Aineiden ja esineiden haltuunotto
- Henkilöntarkastus
- Henkilönkatsastus
- Omaisuuden, lähetysten ja tilojen tarkastaminen ja lähetysten luovuttamatta jättäminen
- Kiinnipitäminen
- Liikkumisvapauden rajoittaminen
- Luvatta laitoksesta poistuneen lapsen palauttaminen

6. Henkilöstön vastuu ja toimintatavat

Kaikki työntekijät vastaavat omalta osaltaan siitä, että nuoria kohdellaan yhdenvertaisesti ja kunnioittavasti. Kulttuurisensitiivinen työote on osa hyvän kohtelun periaatteita. Se tukee lapsen yksilöllistä ja kunnioittavaa kohtaamista, edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjintää ja väärinymmärryksiä. Työntekijät sitoutuvat puuttumaan epäasialliseen käytökseen, kaltoinkohteluun tai väkivaltaan. Jos työntekijä havaitsee epäkohtia, hänen on viipymättä ilmoitettava asiasta laitoksen johtajalle tai sosiaalityöntekijälle.

7. Palaute ja epäasiallisesta kohtelusta ilmoittaminen

Nuorilla ja huoltajilla on oikeus antaa palautetta kohtelusta ja tehdä huomautus, jos he kokevat tulleen kohdelluiksi epäasiallisesti. Palautetta voi antaa suullisesti henkilökunnalle, kirjallisesti palautelomakkeella ja sähköisesti verkkosivujemme kautta. Palautteet käsitellään luottamuksellisesti ja ne käsitellään viivytyksettä.

Jos koet, että asia on hoidettu huolimattomasti tai toimittu epäasiallisesti, asiasta voi aina ensin keskustella. Keskustele asiasta johtajan tai vastaavan ohjaajan kanssa.

- Johtaja Enni Huupponen
p. 040 549 2160, enni.huupponen@nuortenkotipoukama.fi
- Vastaava ohjaaja Sanna Eskelinen
p. 041 311 8674, sanna.eskelinen@nuortenkotipoukama.fi

Voit myös tehdä kirjallisen muistutuksen suoraan edellä mainituille henkilöille tai kantelun aluehallintovirastolle. Kantelun ja ilmoituksen tekemiseen liittyä lomake ja tarkka ohjeistus löytyvät osoitteesta <https://avi.fi/asioi/henkilöasiakas/valvonta-ja-kantelut>.

Muut Itä-Suomen aluehallintoviraston yhteystiedot ovat: postiosoite: PL 2, 13025 AVI, käyntiosoite: Raatihuoneenkatu 5, MIKKELI, puhelinvaihe: 029 501 6000 (avoinna ma-pe klo 8.00–16.15) ja sähköpostiosoite: kirjaamo.ita@avi.fi.

Jos tarvitset neuvoa ja ohjausta asiakaslain soveltamisessa tai apua muistutuksen teossa, sinua voi auttaa sosiaali- ja potilasasiamies. Hänen puhelinnumeronsa Pieksämäen alueella on 044 3512818.

8. Koulutus ja kehittäminen

Poukamassa ylläpidetään ja kehitetään työntekijöiden ammattitaitoa. Henkilökunnan vahvaa osaamista on mielenterveys- ja päihdetyö sekä perhetyö. Erityisosaamisemme ohella panostamme lisäkoulutuksissa neuropsykiatriseen osaamiseen, traumatyöhön ja kriminaaliryöstöön tuntemukseen. Meillä on myös valmiuksia luontolähtöisiin kuntoutusmuotoihin.

Teoria osaamisen lisäksi tarvitaan eettistä työotetta, vuorovaikutustaitoja sekä tiimityövalmiuksia. Henkilöstölle järjestetään säännöllisesti koulutusta myös nuorten kohtaamisesta ja vuorovaikutustaidoista. Hyvän kohtelun suunnitelma sisältyy perehdytysohjelmaan uusille työntekijöille. Kehittämistyötä tehdään yhteistyössä nuorten, huoltajien ja viranomaisien kanssa. Yhteisesti hyväksytyt arvot ja tavoitteet lisäävät työyhteisön hyvinvointia ja varmistavat, että nuori ja perhe saavat laadukasta hoitoa ja palvelua.

9. Suunnitelman seuranta ja arviointi

Hyvän kohtelun suunnitelmaa seurataan ja arvioidaan vuosittain.

Arvioinnissa hyödynnetään nuorilta, perheiltä ja viranomaisilta saatuja palautteita, havaintoja ja henkilöstön kokemuksia. Suunnitelman päivityksestä vastaa yksikön johtaja. Hyvän kohtelun suunnitelman päivityksestä tiedotetaan henkilöstölle ja nuorille.